

Transportstyrelsens rekommendationer för farledshållning

1 Syfte

Dessa rekommendationer syftar till att beskriva farledshållares ansvar och de åtgärder som bör vidtas för att upprätthålla säkra och tillgängliga farleder.

I Sverige ansvarar Sjöfartsverket för underhållet av statens farleder (de flesta allmänna farleder). Detta ansvar framgår bl.a. av Sjöfartsverkets instruktion¹. Det finns dock flera farleder som inte hålls av Sjöfartsverket. Dessa rekommendationer syftar i första hand att ge vägledning till övriga farledshållare t.ex. hamnar, kommuner, båtklubbar eller privatpersoner.

2 Allmänt

Av SOLAS²-konventionen som ingåtts mellan IMO³s medlemsstater framgår att dessa ska upprätthålla utmärkning med sjösäkerhetsanordningar i sådan omfattning som bedöms nödvändig utifrån förekommande sjötrafik och risker. Information om sjösäkerhetsanordningar ska finnas tillgänglig för alla sjöfarare.

Enligt sjötrafikförordningen får Transportstyrelsen efter samråd med Sjöfartsverket meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till sjösäkerheten när fartyg förs i Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon.

Internationella konventioner

- IMO SOLAS kapitel 5 regel 13

Nationella regler

- Sjötrafikförordningen (1986:300)

¹ Förordning (2007:1161) med instruktion för Sjöfartsverket

² International Convention for the Safety of Life at Sea

³ International Maritime Organization

3 Definitioner

I dessa rekommendationer används följande begrepp med nedan angiven betydelse.

<i>farled</i>	sjöväg i hamn, inlandsvatten, inomskärs eller nära kusten, anvisad genom sjösäkerhetsanordningar eller utmärkt i sjökort eller i nautisk publikation
<i>farledens kapacitet</i>	maximalt djupgående, maximal längd och bredd för fartyg i farleden, samt i förekommande fall segelfri höjd
<i>farledshållare</i>	fysisk eller juridisk person som ombesörjer sjömätning och utmärkning samt eventuella andra åtgärder nödvändiga för att upprätthålla angiven kapacitet för en farled
<i>farledshållning</i>	inrättande, drift och underhåll av en farled
<i>maximalt djupgående</i>	största djupgående som ett fartyg kan ha vid medelvattenstånd för att kunna framföras säkert i en farled
<i>minsta vattendjup</i>	minsta fysiska avstånd från vattenytan till botten i förhållande till en fastställd referensyta
<i>segelfri höjd</i>	maximal höjd över vattenytan som ett fartyg kan ha för att kunna framföras säkert i en farled som begränsas i höjddled
<i>sjösäkerhetsanordning (SSA)</i>	anordning enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss med sjösäkerhetsanordningar, som är inrättad i syfte att underlätta navigering (t.ex. fasta sjösäkerhetsanordningar såsom fyrar, båkar och tavlor, flytande sjösäkerhetsanordningar så som bojar och prickar, sjösäkerhetsanordningar med AIS och virtuella sjösäkerhetsanordningar)

sjövägmärke

skylt enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss i form av en tavla som ger upplysningar om sjötrafikreglering eller annan information till sjöfarten

4 Planering, utformning och inrättande av farled

Farledshållaren bör tillse att farleden är utformad så att den förekommande sjötrafiken kan framföras där på ett säkert sätt. Detta uppnås genom att farleden är utmärkt, sjömått och dimensionerad för den förekommande sjötrafiken. Hänsyn bör tas till aspekter som minsta vattendjup, fartygens maximala djupgående, längd och bredd, segelfri höjd samt farledens tillgänglighet.

Vid utformning av farleder bör Transportstyrelsens rekommendationer för farledsutformning beaktas.

Vid inrättande av allmän farled tillämpas reglerna i lag (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn.

Internationella riktlinjer

- PIANC - Harbour Approach Channels Design Guidelines, report no 121

Nationella rekommendationer

- Transportstyrelsens rekommendationer för utformning av farleder, TSS 2022-4406

Nationella regler

- Lag (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

5 Riskutvärdering

Enligt SOLAS-konventionen ska farleder utmärkas med beaktande av de förekommande riskerna. Vid utformningen av farleder och dess utmärkning

bör farledshållaren analysera, utvärdera och ta hänsyn till de risker som förekommer i relation till den sjötrafik farleden ska betjäna.

IALA⁴ har utvecklat flera metoder för att kunna bedöma och hantera risker i farleder, vilka rekommenderas vid utvärderingen av risker.

Följande övergripande steg rekommenderas vid riskutvärdering:

- a) identifiera faror
- b) bedöma risker
- c) ange alternativ för riskkontroll
- d) fatta beslut
- e) vidta åtgärder

Simulering är en metod för att planera, optimera och verifiera en farledsutformning och dess utmärkning, analysera och värdera risker och rekommenderas då nya större farleder inrättas eller förändras.

Det är viktigt att sakkunniga inom sjöfartsområdet involveras i arbetet med bedömning och hantering av risker.

Internationella riktlinjer

- IALA Guideline 1018 on Risk Management
- IALA Guideline 1123 The Use Of IALA Waterway Risk Assessment Programme (IWRAP MKII)
- IALA Guideline 1138 The Use of Simplified IALA Risk Assessment Method (SIRA)
- IALA Guideline 1124 The Use of Ports and Waterways Safety Assessment (PAWSA) MKII Tool
- IALA Guideline No. 1058 on the Use of Simulation as a Tool for Waterway Design and AtoN Planning

Nationella rekommendationer

- Transportstyrelsens rekommendationer för simulering av farleder, TSS 2022-4404

⁴ International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities -internationell organisation som bl.a. utfärdar rekommendationer och riktlinjer gällande t.ex. utmärkning till sjöss

6 Sjömätning

Sjömätning är en grundläggande del i farledshållningen. Farledshållaren bör ombesörja för att farleden är sjömått så att aktuellt vattendjup kan redovisas.

Vid bedömning av behovet av sjömätning bör hänsyn tas till den förekommande sjötrafiken, de risker som förekommer i farleden och farledens tillgänglighet.

Vid genomförande av sjömätning bör Transportstyrelsen rekommendationer för sjömätning beaktas.

Genomförda sjömätningar redovisas till Sjöfartsverket för uppdatering i nationell djupdatabas.

Internationell standard

- S-44 IHO Special Publication No 44 Standards for Hydrographic Surveys
- FSIS-44 Finsk och Svensk realisering av S-44, IHO Publication 44 5th Ed (S-44)

Nationella rekommendationer

- Transportstyrelsens rekommendationer för sjömätning, TSS 2023-1051

7 Utmärkning till sjöss

Utmärkning till sjöss omfattar sjösäkerhetsanordningar respektive sjövägmärken.

Farledshållaren bör tillse att farleden är utmärkt med erforderliga sjösäkerhetsanordningar och sjövägmärken, utifrån rådande sjötrafik och förekommande risker.

7.1 Sjösäkerhetsanordningar

Sjösäkerhetsanordningar regleras avseende typ och utseende i Transportstyrelsen föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss med sjösäkerhetsanordningar.

För att få inneha sjösäkerhetsanordningar inom svenskt sjöterritorium och svensk ekonomisk zon, krävs det enligt sjötrafikförordningen⁵ ett tillstånd från Transportstyrelsen.

⁵ SFS 1986:300 3 kap 2 §

Ansökan om tillstånd genomförs i första hand via Transportstyrelsens webbplats⁶.

Ett utfärdat tillstånd från Transportstyrelsen innebär att sjöfarare informeras genom Ufs⁷-notis, respektive att sjökort uppdateras av Sjöfartsverket med relevant information.

Farledshållare och andra berörda aktörer rekommenderas att genomföra en kostnadsfri SSA-utbildning som finns på Transportstyrelsens webbplats⁸.

Internationell standard och riktlinjer

- IALA Maritime Buoyage System and other Aids to Navigation (MBS)
- IALA Navguide (Marine Aids to Navigation Manual)
- IALA Guide 1078 On Use of Aids to Navigation in the Design of Fairways

Nationella regler

- Sjötrafikförordningen (1986:300)
- Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss med sjösäkerhetsanordningar

7.2 Sjövägmärken

Sjövägmärken är skyltar som har till uppgift att vägleda sjöfarare från land. Standard, typ och användningsområde regleras i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2019:12) om sjövägmärken.

Reglerna baseras på internationell standard enligt CEVNI⁹ och SIGNI¹⁰.

Sjövägmärken indelas i kategorierna förbuds-, påbuds- och upplysningsmärken samt tilläggstavlor.

Skylthållaren (ägaren) av sjövägmärket ansvarar för etablering och underhåll av sjövägmärket.

Enligt sjötrafikförordningen svarar kommunen för att ett sjövägmärke, som en länsstyrelse har föreskrivit eller beslutat om, sätts upp och underhålls.

⁶ www.transportstyrelsen.se/ssa

⁷ Underrättelser för sjöfarande - Sjöfartsverkets officiella kanal för att tillhandahålla information om ändrade förutsättningar för navigering i svenska farvatten och förändringar i svenska officiella sjökort.

⁸ www.transportstyrelsen.se/ssautb

⁹ European Code for Signs and Signals on Inland Waterways

¹⁰ Provisions on Signs and Signals on Inland Waterways

Länsstyrelsen kan dock besluta att en enskild, i vars intresse föreskriften är meddelad, får sätta upp och underhålla märket.

Sjövägmärke kan etableras på sjösäkerhetsanordning efter tillstånd av Transportstyrelsen.

Internationell standard

- European Code for Signs and Signals on Inland Waterways (CEVNI)
- Provisions on Signs and Signals on Inland Waterways (SIGNI)

Nationella regler

- Sjötrafikförordningen (1986:300)
- Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2019:12) om sjövägmärken

8 Farledens drift och underhåll

Farledshållaren ansvarar för att farleden och dess sjösäkerhetsanordningar underhålls på ett tillfredställande sätt.

Följande aspekter bör beaktas i samband med farledens drift och underhåll:

- Att samtliga aktörer som involveras i farledsdriften är medvetna om sitt ansvarsområde.
- Att det sker fortlöpande analyser av risker förknippade med den sjötrafik som förekommer i farleden.
- Att vattendjupet kontrolleras regelbundet i farleden med hänsyn till lokala faktorer som sedimentering, landhöjning, erosion m.m.
- Att nödvändiga åtgärder för att upprätthålla farledens angivna kapacitet vidtas så som muddring, förändrad/förstärkt farledsutmärkning etc.
- Att information om farledens status beträffande t.ex. vattendjup och sjösäkerhetsanordningars skick och placering hålls kontinuerligt uppdaterat och tillgängligt för sjöfarande.
- Att förändringar av vattendjup, kajer och/eller andra fysiska objekt i farleden verifieras med sjömätning/inmätning. Resultatet rapporteras till Sjöfartsverket för uppdatering av informationen i sjökortet.

- Att det finns ett giltigt tillstånd för sjösäkerhetsanordningarna i farleden och att villkoren i tillståndet för dessa efterlevs.
- Att sjösäkerhetsanordningar underhålls regelbundet och på ett tillfredställande sätt.
- Att fel och brister¹¹ gällande sjösäkerhetsanordningar åtgärdas inom de felavhjälpningstider¹² som framgår av utfärdat tillstånd.
- Att driftstörningar gällande sjösäkerhetsanordningar och/eller farledens skick i övrigt anmäls¹³ till Sjöfartsverket (Sweden Traffic) utan dröjsmål.
- Att egenkontroll av sjösäkerhetsanordningar utförs regelbundet enligt villkoren i tillståndet.
- Att återutsättning av sjösäkerhetsanordningar som eventuellt avlägsnats under vintern genomförs så snart förhållandena medger det efter islossning och i god tid innan båtsäsongen inleds.
- Om farledshållaren känner till att det kommer att vidtas åtgärder i farleden t.ex. utläggning av kablar, rör, ledningar eller annan vattenverksamhet eller operativ verksamhet och som kan komma att påverka sjötrafiken ska detta anmälas till Sjöfartsverket Ufs utan dröjsmål.
- Kvalitetsledningssystem kan fungera som ett stöd för att systematiskt och fortlöpande utveckla, följa upp och säkra kvaliteten i farledshållningen. Därigenom skapas förutsättningar för farledshållaren ska kunna verka förebyggande.

Farledshållare rekommenderas även att ta del av IALAs riktlinjer som är användbara vid drift och underhåll av farleder.

Internationella riktlinjer

- IALA Guide 1077 Maintenance of Aids to Navigation
- IALA Guide 1004 Level of Service
- IALA Guide 1052 Quality Management in Aids to Navigation Service Delivery

¹¹ Transportstyrelsen har enligt sjötrafikförordningen rätt att undanröja sjösäkerhetsanordningar på innehavarens bekostnad om felavhjälpning inte sker utan dröjsmål.

¹² Felnivå: 1=2 dygn/ 2=5 dygn/ 3=18 dygn

¹³ Anmälan om driftstörning resulterar i att Sweden Traffic utfärdar en felrapport till driftansvarig, med uppmaning om att återställa den nautiska funktionen inom fastställd felnivå. Vidtagen åtgärd återrapporteras sedan till Sweden Traffic som därefter upphäver felrapporten

Nationella regler

- Sjötrafikförordningen (1986:300)
- Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss med sjösäkerhetsanordningar

9 Övrigt

Enligt Transportstyrelsens rekommendationer för utformning av farleder och hamnar bör kajer, pollare och övrigt förtöjningsarrangemang i hamnar utformas och dimensioneras utifrån förekommande fartygstrafik. Dimensionering och funktion bör följas upp över tid.

Kajer och anläggningar bör utrustas med för sjöfarten icke bländande belysning.

Enligt sjötrafikförordningen får länsstyrelsen efter samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen meddela föreskrifter om fartbegränsning, förbud mot ankring eller begränsning i rätten att utnyttja vattenområde för båttävling, vattenskidåkning, dykning eller liknande sporter i Sveriges sjöterritorium. Detta kan även innefatta områden i farleder.

Nationella regler

- Sjötrafikförordningen (1986:300)

Denna rekommendation har fastställts av sektionschef Johan Skogwik. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog nautiska handläggarna Joakim Lindvall och Johan Pettersson.

Johan Skogwik
Sektionen för sjötrafik